

Michał Zembrzuski, Izabella Andrzejuk

Tomizm na Konferencji Naukowej „Etyka i polityka”

Rocznik Tomistyczny 4, 289-291

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomizm na Konferencji Naukowej „Etyka i polityka”

W dniu 23 kwietnia 2014 roku w Wyższej Szkole Komunikowania Politologii i Stosunków Międzynarodowych odbyła się konferencja naukowa. Współorganizatorami konferencji byli pracownicy Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Wyższej Szkoły Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki. Wśród licznych prelegentów, reprezentujących różne szkoły filozoficzne i różne filozoficzne nurty była dość znaczna grupa uczestników, których referaty były poświęcone tradycji tomistycznej.

Po rozpoczęciu konferencji i przywitaniu gości oraz władz uczelni w osobie Rektora WSSMiA, dra Pawła Bromskiego, została zaprezentowana książka poświęcona myśli filozoficznej zmarłego w sierpniu 2013 roku prof. Tadeusza Klimskiego, zatytułowana: *Filozofia i służba*. Prof. Artur Andrzejuk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w ramach tej prezentacji zaznajo-

nił uczestników konferencji z zawartością treściową książki oraz przypomniał samą postać śp. T. Klimskiego. Przypomniał zarazem, iż właśnie rok wcześniej większość z obecnych na sali prelegentów miała okazję spotkać się z prof. Klimskim przy okazji międzynarodowej konferencji „Sacrum i profanum w polityce”, która odbyła się 17 maja 2013 roku w siedzibie WSKPiSM.

Po prezentacji książki prowadząca pierwszą część sesji plenarnej dr Izabella Andrzejuk zaprosiła prof. Artura Andrzejuka do wygłoszenia referatu zatytułowanego: *Zagadnienie wojny sprawiedliwej w etyce chrześcijańskiej*. Prelegent na początku swojego wystąpienia odniósł się do samego terminu „wojny sprawiedliwej”, który został wprowadzony do myśli etycznej i politycznej przez Cyncerona, a który – jak zauważył prelegent – występował dość wcześnie w etyce chrześcijańskiej (stosowany już przez św. Ambrożego i św. Augustyna). Ponadto A. Andrzejuk, wymieniając za

św. Tomaszem z Akwinu, warunki wojny sprawiedliwej (uprawnienie do wydania i prowadzenia wojny ma władza legalna, wojna powinna być prowadzona w słusznej sprawie, cel wojny powinien być słuszny i jemu powinni podporządkować się walczący), zauważył, że nie zawsze w dziejach narodów ustanawiany międzynarodowo pokój był pokojem sprawiedliwym. Przykładem takiej sytuacji mogą być chociażby decyzje Kongresu Wiedeńskiego. Na zakończenie prelegent zauważył, iż w świetle ustaleń Akwinaty obywatele mają prawo przeciwstawiać się (także zbrojnie) ustanowionemu w sposób krzywdzący pokojowi.

Kolejnym prelegentem nawiązującym do myśli tomistycznej był dr Andrzej Nowik z UKSW, który wygłosił referat zatytułowany: *Zasady moralne w życiu politycznym w ujęciu Feliksa Konecznego*. W swoim wystąpieniu dr Nowik zwrócił uwagę na tomistyczne korzenie myśli moralnej Konecznego. Prelegent zauważył także, iż F. Koneczny widział w cywilizacji łacińskiej czynnik wzmacniający spójność kulturową Europy. Istotną rolę w tej cywilizacji – zdaniem Konecznego – pełniła religia katolicka i Kościół. Ponadto jedną z zasad funkcjonowania cywilizacji łacińskiej było nieingerowanie państwa w prawo prywatne.

Kolejnym prelegentem, którego wystąpienie zawierało odwołanie do filozofii tomistycznej, był dr Michał Zembrzusi z UKSW, który wygłosił referat zatytułowany: *Dobry człowiek w złym państwie – relacje między cnotami indywidualnymi i politycznymi*. Prelegent w swoim wystąpieniu skupił się na określeniu sposobu funkcjonowania jednostki w społeczeń-

stwie, który ostatecznie polega na kształtowaniu w sobie cnót osobistych i społecznych. Dr Zembrzusi przywołał też klasyczne rozumienie cnoty jako sprawności kierującej człowieka do dobra i nadającej jego postępowaniu walor dobra. Prelegent zwrócił również uwagę na dwukierunkowe zależności zachodzące między państwem a jego obywatelami, polegające na tym, że państwo będzie cnotliwe, jeżeli jego obywatele będą praktykować cnoty. Z kolei do zadań państwa należy troszczenie się o to, aby obywatele usprawniali się w cnotach. M. Zembrzusi zaznaczył również, że obowiązek posiadania cnót nie dotyczy wszystkich obywateli państwa w tym samym stopniu. Osoby rządzące powinny wykazywać się większą doskonałością cnót aniżeli ci, którzy rządzą podlegają.

Wystąpienie dra Zembrzuskiego zamknęło obrady części plenarnej konferencji.

Po przerwie na kawę rozpoczęły się obrady w sekcjach. Prowadzącym w sekcji pierwszej był dr M. Zembrzusi. To właśnie ta sekcja obejmowała w przeważającej mierze wystąpienia o profilu tomistycznym. Pierwszym prelegentem był lic. Bartosz Owczarek z UKSW. W swoim wystąpieniu zatytułowanym: *Roztropność vs. polityka – zastosowanie Tomaszowego rozumienia roztropności do polityki* przedstawił on roztropność jako cnotę łączącą intelekt człowieka z jego moralnymi działaniami. Po omówieniu roztropności jako *recta ratio agibilium* oraz jako cnoty swoiście zarządzającej innymi cnotami, B. Owczarek zwrócił też uwagę na ważną rolę pokory jako szczególnie przydatnej cnoty w sztuce rządzenia.

Z kolei mgr Dorota Zapisek z UKSW wystąpiła z referatem zatytułowanym: *Nie ma wolności bez mądrości – zagadnienie wolności człowieka w ujęciu Profesora Mieczysława Gogacza*. Na początku swojego wystąpienia mgr Zapisek określiła, czym według Gogacza wolność nie jest. Wśród postaw utożsamianych z wolnością znalazły się: tolerancja – jako zgoda na wszystkie postawy (także na złe i fałszywe), relatywizm, woluntaryzm. Następnie podkreśliła, że dla Gogacza wolność polega na działaniu orientowanym prawdą i dobrem z tą prawdą zgodnym, co wymaga wspólnego działania ludzkiego intelektu i woli. Aby działania te funkcjonowały z poziomu prawdy o dobru, władze człowieka powinny być odpowiednio ukształtowane, wychowane.

Obrady pierwszej sekcji zostały wznowione po przerwie na posiłek. Pierwszym prelegentem była dr Magdalena Płotka, a jej wystąpienie było zatytułowane: *Dylemat więźnia. Tomasz z Akwinu i Henryk z Gandawy o zakresie prawa natury*. Prelegentka na początku swojego wystąpienia zwróciła uwagę, że Akwinata i Henryk z Gandawy różnie ujmowali problematykę prawa natury. I tak Tomasz z Akwinu rozumiał prawo natury w kontekście zobowiązania (*lex*), zaś Henryk z Gandawy – w kontekście uprawnieniowym (*ius*).

Z kolei mgr Janusz Idźkowski, doktorant z UKSW, wystąpił z referatem zatytułowanym: *Cnoty i wady moralne w relacji do kontemplacji według św. Tomasza z Akwinu*. Prelegent, prezentując poglądy Akwinaty na temat kontemplacji, zwrócił uwagę, że nie podaje on w swoich tekstach jej definicji. Jednak mimo to można kontemplację ująć jako akt ludz-

kiego intelektu i woli i zarazem akt miłości. Zdaniem Idźkowskiego zachodzi pewna współpraca między kontemplacją a cnotami w człowieku. I tak cnoty intelektualne doskonalą kontemplację, natomiast cnoty moralne warunkują ją.

Kolejnym prelegentem był mgr Maciej Kasprzyk z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, który zaprezentował temat: *Etyka w polityce w świetle myśli wybranych przedstawicieli lubelskiej szkoły filozoficznej*. Prelegent w swoim wystąpieniu, odwołując się także do ujęć „lubelskich tomistów”, scharakteryzował dobrego polityka jako osobę, która stara się, aby jej działanie i postępowanie wpływało na rozwój obywateli. Kasprzyk zauważył również, że w ramach lubelskiej szkoły filozoficznej w zakresie rozważań etyczno-politycznych realizowały się takie postulaty, jak potrzeba obrony wartości uniwersalnych oraz potrzeba, aby interakcja między rządzonymi a rządzącymi sprzyjała nienaruszalności praw naturalnych.

Ostatnim prelegentem w tej części sekcji była dr Izabella Andrzejuk z WSKPiSM. Jej występ, zatytułowany: *Patriotyzm w etyce tomistycznej*, obejmował poglądy J. Bocheńskiego i J. Woronieckiego na temat cnoty patriotyzmu. Prelegentka, charakteryzując patriotyzm jako cnotę polegającą na gotowości człowieka, aby oddać swojej ojczyźnie to, co jej się należy, wskazała na związki patriotyzmu z miłością i sprawiedliwością. I. Andrzejuk zauważyła też, iż omawiani autorzy mieli problem, czy patriotyzm zaliczyć ostatecznie do sprawiedliwości, czy raczej do miłości.

Ostatnimi akcentami konferencji było krótkie podsumowanie oraz grupowe zdjęcie uczestników.